

uændret. De nye synspunkters radikalisme viser sig med fuld styrke, når man erfarer, at et konstateret overflade-lavtryk ikke mere har den gamle eentydighed, men kan være symptom på helt forskellige luftmassekombinationer over stedet og derfor med forskellige konsekvenser for vejrligforløbet.

Under en gennemgang af de forskellige meteorologiske elementers vejrprognostiske betydning tages også gamle vejrspådomme knyttet til bestemte kalenderdatoer op til behandling. En række af disse har stor overensstemmelse med de statistisk beregnede vejrligskifte-tidspunkter og repræsenterer altså udkrystalliseret erfaring. Når andre ikke passer med videnskabelig iagttagelse, kan grunden være den, at kalenderændringer gennem tiderne har gjort datofikserede udsagn meningsløse, eller at reglerne gennem folkevandringer er bragt til steder uden for de klimaprovinser, til hvilke de er skabt. Endelig er på dette som alle andre områder sket en sammenblanding af erfaringsfakta og overtro.

Vejrprovinsernes topografiske afgrænsning er geografisk set et særdeles interessant tema ligesom relieffets betydning for vindstuvnings- og føhnfænomener, der vises på to kortbilag. Man erfarer således, at hvirveldannelser forårsaget af højderygge kan spores så højt som 10 gange bjergkædens relative højde, og at højdedrags horisontale indflydelse, ifølge flyvemeteorologiens resultater, når 50 gange den relative højde og mere. Flohns bog er ifølge emnets natur ikke lettilgængelig, men den fængsler ved at være velkomponeret, grundig, rig på inciterende oplysninger og friske, ukonventionelle synspunkter, som f. eks. den betragtning, der ligger bag udtrykket „europæisk sommermonsun“. Et tillæg bringer to klimaskildringer (Østerrig og Schweiz, af henholdsvis F. Lausch, Wien, og M. Schüepp, Zürich). Den bibliografiske oversigt er særdeles omfattende og ordnet efter emner. Tavlerne omfatter temperatur- og fugtighedskurver for diverse vejrtyper, vejrstatistik, kort over føhnområder m. m.

Axel Schou.

W. William-Olsson: Ekonomisk karta över Europa. 1:3¹/₄ mill.

Generalstabens litografiske Anstalt, Stockholm 1952. 45 sv. kr.

Geografiske undersøgelser, hvis resultat fremtræder i vægkortform, opnår ofte en langt større og hurtigere udbredelse end rent litterære arbejder, derved at de i større eller mindre grad, alt efter emnets karakter, finder anvendelse i undervisningen. Det kort, som professoren ved Handelshögskolan i Stockholm, assisteret af en række fagkolleger i forskellige lande, har udarbejdet, er netop af

en type, der på mange forskellige måder vil kunne gøre fyldest. Det vil blive benyttet ikke alene ved forelæsninger over erhvervsgeografiske og regionale emner ved universiteter og handelshøjskoler, men, med en mere eller mindre intensiv udnyttelse af dets rige stofindhold, også i gymnasier, seminarier, realskoler, handelsskoler og højskoler, ja, som oversigtskort, også i mellemskolens to former. Hertil kommer, at det vil kunne være til orientering i en række institutioner, handelselskaber, turistbureauer o. lign. Som fast ophængning ville det i skolers faglokaler og samlingsstuer kunne virke interessefangende, idet det ved sit blikfang frister til nærmere studium. Det prøvetryk, der blev forelagt på den 17. internationale geografkongres i Washington 1952, vakte da også denne saglige forsamlings beundring, hvilket anmelderen havde personlig lejlighed til at kunne konstatere.

Kortets landareal fremtræder i to gråtoner, en mørk for området over og n. for skovgrænsen og en lys for alt andet udyrket land. Hvide kvadrater angiver 100 km² dyrket land, — en metode, der fint viser udbredelsesmønstrets hovedtræk, men som på grund af den relativt store enhed selvfølgelig ikke kan give detaljer. Et kvadrat i en bjergdal må fortolkes som værende en opsummering af dalbundens langstrakte dyrkningsområder. For Danmarks vedkommende får man et umiddelbart rigtigt hovedindtryk af opdyrkningsgraden ca. 75 %, og ved kvadraternes placering er hensyn taget til ikke-landbrugsarealers udbredelse, uden at metoden dog her formår at vise eksakt afgrænsning. Det s.v.-lige Jylland virker således noget mere opdyrket, end det egentlig er tilfældet.

Mod den farvemæssigt neutrale bund fremtræder de kugleformede bysignaturer i rene, lysende farver og mættet blåsort. Kuglernes rumfang er proportionalt med indbyggerantallet. Den skyggetegning og glanslysteknik, hvormed kuglerne er fremstillet, er særdeles vellykket og fremkalder en forbløffende rumlig illusion. Set på et par meters afstand virker de kulørte bysymboler fuldstændig som farvede glaskugler, der synes at hæve sig over kortfladen. Alle byer over 10.000 indbyggere er medtaget og de allerfleste beskrevet. I visse tilfælde kan det dog være vanskeligt at konstatere, hvor navnene hører til. Den anvendte metode med tynde pile fra navn til by burde måske være mere gennemført. Den kartografiske opgave at beskrive alle medtagne byer i foreliggende målestok er måske uløselig. Den specielt interesserede vil let kunne identificere de nøjagtigt tegnede byer ved hjælp af detailkort. Det skal tilføjes, at de steder, hvor vanskeligheder af denne art er størst, Englands

og Vesteuropas industriområder, af denne grund er optaget på indsatte bikort i målestok 1:1,5 mill.

Ved byernes inddeling skelnes mellem areal-produktion: landbrug, skovbrug, fiskeri og lokal-produktion, som igen deles i håndværk, industri og service, der omfatter alle andre erhverv (trafik, handel, administration, pengeomsætning, frie erhverv, husligt arbejde). To ringsignaturer, der skal symbolisere klare kugler, som hvilke de dog ikke illuderer, angiver byer, i hvilke henholdsvis over 50 % og 25—50 % af indbyggerne er beskæftiget ved areal-produktion. Det er de store, sydeuropæiske landbrugsbyer, der således fremtræder med særlig signatur, f. eks. Siciliens „kæmpe-landsbyer“.

Som industribyer betegnes byer, hvor mere end 75 % af befolkningen er beskæftiget ved lokal-produktion, og heraf over halvdelen ved industri og håndværk. Der anvendes forskellige farver, alt eftersom industrien er mangesidet eller een enkelt industri beskæftiger over halvdelen af industribefolkningen. Hvor to industrier tilsammen beskæftiger over $\frac{2}{3}$ af industribefolkningen, anvendes dobbeltfarvning.

Som service-byer betegnes byer, hvor mere end 75 % af indbyggerne er beskæftiget ved lokal-produktion og heraf over halvdelen i service-erhvervene. Samtlige millionbyer, med undtagelse af jernindustribyen Birmingham, hører til denne type eller til kategorien: mangesidet industri

Ved bedømmelse af kort som dette vil man naturligt let begynde med Danmark. Man konstaterer, at Vejle, Herning og Silkeborg angives som tekstilbyer, og de store skibsværftsbyer, Nakskov, Frederikshavn og Helsingør, som jernindustribyer. Når den mest typiske jernindustriby, Frederiksværk, ikke angives, er grunden den enkle, at byen er for lille til at komme med. Valg af minimumsgrænse for byer og andre redaktionelle afgørelser har selvfølgelig måttet foretages af hensyn til helheden, Europa. Af samme grund er den svenske træ-, papir- og papirmasseindustri ikke repræsenteret på retfærdig vis, fordi den er fordelt på mange mindre byer, der ligger under kortets minimumsgrænse. Kun Skän og Kramfors er store nok til at få specialsignatur for denne kategori.

Kortet er tænkt som Europa-kort og skal bedømmes og benyttes som sådant. En herlig lettilgængelig oversigt med en rigdom af detaljer. Urals jernindustribyer imponerer ved deres mængde, — de røde bykugler ligger spredt over et stort område i modsætning til Donbas' tætliggende agglomerationer. Moskvaområdets tekstil-

byer ses som en grøn sværm, Kaukasiens oliebyer som violette kloder! Og således kan man fortsætte kortet igennem, til Ruhr-områdets farvestrålende mangfoldighed, Lancashires tekstilverden og kulturbyerne i Syd-Wales; overalt karakteristiske mønstre i byfordeling, kategorityper og kombinationer af samme. Et storslået analysearbejdes resultater er syntetiseret til overskuelighed i dette kort. En hjælp ved undervisning og et stort råmateriale til videre forskning.

Kortet udsendes foruden som vægkort tillige som atlas med detailleret beskrivelse af fremstillingsprincipper, kildeangivelser m. m.

Axel Schou.

W. König: Grundzüge der Meteorologie. Mathem.-physikal. Bibliothek, Reihe I. 13×19 cm. 71 s., 21 fig. Leipzig 1953. 2 DM.

I kortfattet, overskuelig form giver denne lille bog en oversigt over den meteorologiske metodik, lufthavets fysik, vejrtyperne og klimatologien. Foruden den klassiske meteorologiske stof, som f. eks. de bariske vindlove, skildres de for moderne vejrteneste grundlæggende synspunkter: luftmasseanalysen og frontlæren. Af nyeste forskningsmetoder omtales højdemålingerne og resultaternes publikationsform: kort over millibar-fladernes topografi efter isohypsemetoden. Et billede viser således 500 mb-fladens „højderygge“ og „trug“ med højdevindene, hvis betydning for de skiftende vejr-situationer i atmosfærens lave dele synes at være af afgørende art. Den måde, hvorpå vore vejrtyper „styres“ af disse højtliggende aktionscentre, antydes. Da bogen tilstræber at give den elementære indførelse i stoffet, behandles iøvrigt fortrinsvis faktisk erfaringsstof og knæsatte arbejdshypoteser. De revolutionerende ny betragtningsmåder vedrørende klimatologiske grundelementer som passatvinde og monsuner har selvfølgelig ikke kunnet behandles inden for de for fremstillingen afstukne grænser.

Axel Schou.
